

stroman

Iemands argument verdraaien om het gemakkelijker aan te kunnen vallen.

Door anderzams argument te overdrijven, te verdraaien of simpelweg volledig te verzinnen, wordt het veel eenvoudiger om je eigen standpunt als perfect logisch voor te stellen, maar dit soort oneerlijkheid ondervrijnt elk eerlijk, rationeel gesprek.

Nadat Willem had aangegeven dat we meer geld zouden moeten besteden aan gezondheidszorg en onderwijs, antwoordde Walter dat het hem ten zeerste verbaasde dat Willem zo weinig vaderlandslevend was dat hij het land haast onverdedigbaar zou willen laten door te besparen op defensie.

hellend vlak

Beweren dat als we toelaten dat A gebeurt, dan onvermijdelijk ooit Z zal gebeuren, en dat daarom A niet mag gebeuren.

Het probleem met deze redenering is dat ze niet ingaat op het eigenlijke punt van de discussie, maar de aandacht verplaatst naar extreem hypothetische scenario's. Aangezien er geen bewijs wordt aangebracht om aan te tonen dat dergelijke extreem hypothetische scenario's ook effectief werkelijkheid zullen worden, heeft deze denkfout de vorm van inspelen op emotie, omdat ze berust op angst. De discussie wordt in feite onterecht ondermijnd door ongefundeerde vermoedens.

Karel Kastens beweert dat als je het instituut van het huwelijk openstelt voor personen van hetzelfde geslacht, je dan voor je het weet wetsvoorstellen krijgt om huwelijken mogelijk te maken tussen mensen en hun ouders, hun auto's en zelfs hun huisdieren.

uitzonderingspleidooi

De doelpalen verplaatsen of een uitzondering verzinnen wanneer wordt aangetoond dat de bewering vals is.

Mensen zijn eigenaardige wezens die ongeveer alles liever doen dan toegeven dat ze het bij het verkeerde eind hebben. In plaats van appreciatie op te brengen voor het voordeel dat je kan hebben door je ideeën bij te sturen op basis van een beter inzicht, zullen velen zich vastklampen aan oude overtuigingen. Een van de meest voorkomende manieren waarop dit wordt toegepast, is om na de feiten een rationale verklaring te bedenken om te staven waarom de oude overtuiging nog altijd waar moet zijn.

Derek beveerde een helderzinnige te zijn, maar wanneer zijn 'gave' getest werd onder wetenschappelijk verantwoorde omstandigheden, bleek die op magische wijze te zijn verdwenen. Derek verklaarde dit door aan te geven dat de gave alleen werkt bij mensen die er in geloven.

de gokkersdenkfout

Geloven dat er 'reeksen' voorkomen in statistisch onafhankelijke fenomenen zoals opeenvolgende rondjes roulette.

Deze drogreden is zo wijdverspreid dat je kan zeggen dat ze mee heeft geholpen om volledige steden te laten ontstaan, zelfs op onwaarschijnlijke plaatsen, zoals Las Vegas in het midden van de Amerikaanse woestijn. Hoevel in het algemeen de kans op een 'lange reeks' erg klein is, toch is elke nieuwe draai van het rad volledig onafhankelijk van de vorige. Er mag dus op zich een heel kleine kans zijn dat bij het opgooien van een munt 20 opeenvolgende keren kop bovarena zal eindigen, toch blijft bij elke individuele toss de kans 50/50, zonder dat er sprake is van enige beïnvloeding door wat daarvoor gebeurd is.

Bij roulette was zopas voor de zesde opeenvolgende keer het resultaat rood, en dus wist Greg dat het zo goed als zeker was dat het de volgende keer zwart zou worden. Als jammerlijk gevolg van deze denkwijze, was hij al gauw al zijn spaargeld kwijt.

zwart of wit

Laten uitschijnen dat er maar twee alternatieven mogelijk zijn, terwijl er in werkelijkheid nog andere mogelijkheden bestaan.

Deze bedrieglijke tactiek, ook bekend als vals dilemma, heeft de latere schijn van een logische redenering, maar als je er dieper op ingaat, dan wordt al snel duidelijk dat er nog andere mogelijkheden zijn dan de twee waaruit men je laat kiezen. Binar, zwart-of-wit denken laat geen ruimte voor de vele verschillende variabelen, toestanden en contexten waarin er meer dan de twee voorgestelde mogelijkheden bestaan. Het plaatst de discussie in een misleidend kader en vertoebelt de kans op een rationeel, eerlijk debat.

Toen hij steun probeerde te verzamelen voor zijn plan om de burgerrechten fundamenteel te ondermijnen, vertelde de Grote Leider aan het volk dat ze ofwel aan zijn kant stonden, ofwel aan de kant van de vijand.

verkeerde oorzaak

Aannemen dat een echte of vermeende relatie tussen bepaalde zaken meteen ook inhoudt dat het ene de oorzaak is van het andere.

Veel mensen verwaren correlatie (het feit dat dingen tegelijk of opeenvolgend gebeuren) met oorzaaklijkheid (het feit dat het ene daadwerkelijk het andere veroorzaakt). Soms berust een correlatie op toeval, of zijn beide zaken toe te wijzen aan een gemeenschappelijke oorzaak.

Met een mooi ogende grafiek toont Roger hoe de gemiddelde temperatuur voortdurend is gestegen in de loop van de voorbije eeuwen, terwijl tegelijk het aantal piraten is blijven dalen; daaruit leidt hij af dat piraten de wereld gekoeld houden en dat de opwarming van de aarde verzomen is.

ad hominem

De tegenstander als persoon of zijn karaktereigenschappen aanvalen om op die manier zijn argumentatie onderuit te halen.

Een ad hominem aanval kan de vorm aannemen van een openlijke aanval op de persoon, of van het meer subtiel twijfel zaaien over de karaktereigenschappen van de persoon als strategie om de argumenten in diskrediet te brengen. Als resultaat van een dergelijke aanval op de persoon kan iemands argumentatie onderuit worden gehaald zonder dat er op de kern van de zaak zelf wordt ingegaan.

Wanneer Saarte een degelijk onderbouwd en overtuigend pleidooi houdt voor een billijker belastingstelsel, vraagt Sam het publiek of het wel een goed idee is om eender wat te geloven van een vrouw die niet getrouwd is, ooit gearresteerd werd en daarenboven een beetje een vreemde geur verspreidt.

beladen vraag

Een vraag stellen waarin een veronderstelling zit verwerkt die ervoor zorgt dat ze niet kan worden beantwoord zonder schuldig te lijken.

Beladen vragen zijn uitermate geschikt om steekhoudende discussies te doen ontsporen omwille van hun licht ontvlambare aard - degenie die de beladen vraag voorgeschiedeld krijgt, wordt ertoe gedwongen om zichzelf te verdedigen en kan verward overkomen op of het verkeerde been worden gezet.

Zowel Greet als Ellen hadden een oogje op Bart. Op een dag vroeg Greet, goed wetend dat Bart binnen hoorsafstand zat, op onderzoekende toon of Ellen soms een drugsprobleem had.

op de kar springen

Verwijzen naar de populariteit van iets of het feit dat er veel mensen zijn die dat doen als een mogelijk bewijs dat het ook echt waar is.

De fout in deze argumentatie zit in het feit dat er absoluut geen verband is tussen de populariteit van een idee en het al dan niet waar zijn ervan. Als dat verband er wel zou zijn, dan had de aarde zichzelf wel plat gemaakt gedurende een groot deel van de geschiedenis, om zich zo in lijn te brengen met dit populaire denkbeeld.

Sander wees stormdronken naar Marc en vroeg hem om uit te leggen hoe het toch mogelijk was dat zoveel mensen in kabouters geloven als die alleen maar een oud bijgeloof zijn. Marc bleek er echter zelf een paar te veel op te hebben en viel van zijn stoel.

cirkelredenering

Een argumentatie waarbij de conclusie al in de premisse vervat zit: wat nog bewezen moet worden, wordt al voor war aangenomen.

Deze logisch incoherente redenering komt vaak voor in situaties waarbij mensen een overtuiging hebben die dermate diep ingeworteld zit, dat ze die voor een werkelijk gegeven aanzien. Een cirkelredenering is vooral slecht omdat ze niet erg goed is.

De uitspraken van de Grote Zorbo zijn vlekkeloos en perfect. We weten dit omdat het zo geschreven staat in Het Grote en Ontleilbare Boek van Zorbo's Beste en Meest Oprechte Dingen die Zonder Twijfel Waar Zijn en Nook! in Vraag Mogen Worden Gesteld.

beroep doen op gezag

Beweren dat iets waar is enkel en alleen omdat een gezaghebbende figuur er zo over denkt.

Het is wel belangrijk om erop te letten dat deze drogreden niet wordt gebruikt om beweringen van experts of een wetenschappelijke consensus af te wijzen. Een beroep op gezag is geen geldig argument, maar dat geldt evenzeer voor het in de wind slaan van claims van experts die een aantoonbaar diepgaande kennis hebben, lenzij men een gelijkwaardig kennisniveau heeft en/of toegang tot empirisch bewijsmateriaal. Aan de andere kant is het perfect mogelijk dat de opvatting van een persoon of instelling die een zekere autoriteit heeft, fout is: de autoriteit die dergelijke personen of instellingen bezitten, heeft immers geen enkel intrinsiek verband met het al dan niet kloppen van hun beweringen.

Omdat hij er niet in slaagde om zijn standpunt te verdedigen dat evolutie 'niet waar' is, zei Bob dat hij een wetenschapper kent die evolutie ook in vraag stelt (en wellicht geen primaat is).

beroep doen op de natuur

Argumenteren dat iets waar, verantwoord, onvermijdelijk, goed of ideaal is omdat het 'natuurlijk' is.

Veel 'natuurlijke' dingen worden ook beschouwd als 'goed', en dat kan ertoe leiden dat we vooringenomen worden in ons oordeel, maar het feit op zich dat iets al dan niet natuurlijk is, maakt het niet automatisch goed of slecht. Moord kan je bijvoorbeeld beschouwen als een heel natuurlijk gegeven, maar dat maakt het uiteraard niet goed of verdedigbaar.

De medicijnman kwam de stad binnengereden in zijn huikar en bood verschillende natuurlijke geneeswijzen aan, zoals heel speciaal gewoon water. Hij zei dat hij het heel natuurlijk vond dat mensen achterdochtig waren tegenover 'kunstmatige' medicijnen, zoals antibiotica.

samenstellen/opdelen

Aannemen dat wat geldt voor een onderdeel ook van toepassing is op het geheel of op andere delen; of dat wat geldt voor het geheel, ook opgaat voor de delen.

Vaak kloopt het wel dat als iets waar is voor een deel, het dan ook geldt voor het geheel of vice versa. Maar het cruciale punt zit in het feit of er al dan niet gefundeerd bewijs bestaat dat dit het geval is. Omdat we vaak samenhang zien in allerlei zaken, kan onze manier van denken vooringenomen worden, zodat we samenhang zien waar die er helemaal niet is.

Danny was een vroegrijp kind met een voorliefde voor logica. Hij redeneerde: atomen zijn niet zichtbaar, en ik besta uit atomen, dus ik ben ook niet zichtbaar. Jammer genoeg was hij, ondanks zijn redeneerkunst, de verliezer bij het verstoppertje spelen.

anekdote

Een persoonlijke ervaring of een geïsoleerd geval gebruiken in plaats van een goed onderbouwd argument of overtuigend bewijs.

Het is vaak eenvoudig om iemands getuigenis te geloven dan zich te verdiepen in complexe data met een eendeloos spectrum aan kleine variaties. Kwantitatieve wetenschappelijke methoden zijn bijna altijd accurater dan individuele waarnemingen en ervaringen, maar we zijn geneigd om datgene te geloven dat tastbaar is, en/of het woord van iemand die we vertrouwen hoger in te schatten dan een 'meer abstracte' statistische realiteit.

Johnny zei dat hij het allemaal wel kon zijn en zo, maar dat zijn grootvader zeker 30 sigaretten per dag rookte en toch 97 was geworden - dus moet je zeker niet alles geloven wat je leest over meta-analyses of methodologisch verantwoorde studies die bewezen oorzakelijke verbanden aantonen.

beroep doen op emotie

Proberen een emotionele reactie uit te lokken in plaats van een geldig of overtuigend argument te gebruiken.

Emoties waarop vaak wordt ingespeeld zijn onder meer angst, afgunst, haat, medelijden en trots. Uiteraard kunnen soms ook logisch samenhangende redeneringen emoties uitlokken of een emotioneel aspect bevatten, maar het probleem en de denkfout doen zich voor wanneer uitsluitend emotie de plaats inneemt van logische argumenten, of wanneer emotie gebruikt wordt om te verdezellen dat er geen overtuigende rationele verklaring bestaat voor iemands standpunt.

Lucas wou zijn schapenheresentjes met lever en spruitjes niet opeten, maar zijn vader zei hem dat hij moest denken aan de armee, hongerlijdende kindjes in de derde wereld, die helemaal niets te eten krijgen.

tu quoque

Vermijden inhoudelijk te antwoorden op kritiek door zelf kritiek te beginnen spuien op de tegenpartij.

Komt uit het Latijn (uitgesproken als toe-kwo-kwee) en betekent letterlijk 'jij ook'. Deze drogreden is ook bekend als verwijt van schijnheiligheid. Ze wordt veelvuldig gebruikt als afleidingsmanoeuvre omdat het de aandacht weghaalt van het feit dat iemand zijn argumentatie hoort te verdedigen, en de focus verplaatst naar de persoon die kritiek gaf.

Nicole wees Anne erop dat ze een drogreden had gebruikt, maar in plaats van de inhoud van Nicole's bewering aan te vechten, beschuldigde Anne er haar van dat ze eerder in het gesprek zelf een drogreden had gebruikt.

bewijslast

Beweren dat de bewijslast niet ligt bij de persoon die de bewering doet, maar bij iemand anders die maar moet bewijzen dat de bewering niet waar is.

Je zei dat de bewijslast niet ligt bij de persoon die de bewering deed, maar bij iemand anders die maar moest bewijzen dat de bewering niet waar is. Als iemand iets beweert dan ligt de bewijslast bij die persoon zelf, en is het niet iemand anders die moet aantonen dat de bewering vals is.

Bertrand beweert dat er, op dit eigenste moment, een theepot zich in een baan om de zon bevindt, tussen de aarde en Mars, en dat zijn claim wel waar moet zijn omdat niemand kan bewijzen dat het niet waar is.

geen echte Schot

Een beroep doen op zoiets als 'mate van echtheid' om op die manier relevante kritiek of fouten in de argumentatie af te wimpelen.

Bij dit soort redeneerfout blijft men hardnekkig vasthouden aan een zienswijze, hoe overtuigend het bewijs van het tegendeel ook is, door gewoonweg het kader aan te passen zodat die zienswijze alleen van toepassing is bij een zogenaamd 'echt' geval. Dit soort rationalisatie na de feiten is een manier om gepronke kritiek op een argumentatie te vermijden.

Angus beweert dat Schotten nooit suiker bij hun havermoutpap doen, waarop Lachlan erop wijst dat hijzelf een Schot is en weldegelijk suiker in zijn pap doet. Razend, als een echte Schot, brult Angus hem toe dat hij dan geen 'echte' Schot is.

de Texas scherpschutter

Een deel van de data op zo'n manier selecteren dat ze de argumentatie lijken te ondersteunen (cherry picking), of beweren een patroon te hebben gevonden dat de stelling bewijst.

Deze 'valse oorzak' drogreden is genoemd naar een revolverheld die op goed geluk een aantal kogels op de schutting afvuurt en er daarna een schietschijf op schildert met de roos op de plaats waar de meeste kogelgaten zitten, zodat het lijkt of hij echt een goede schutter is. Clusters ontstaan van nature door toeval, en ze wijzen dus niet noodzakelijk op een oorzakelijk verband.

De producenten van Sugarette Candy Drinks zwaaien met onderzoek waaruit blijkt dat van de vijf landen waar de frisdranken van Sugarette het best verkopen, er drie in de top tien staan van de gezondste landen ter wereld, wat betekent dat frisdranken van Sugarette gezond zijn.

de drogreden-drogreden

Aannemen dat een bewering noodzakelijkerwijze fout is omdat de argumentatie zwak is of omdat er een redeneerfout in zit.

Het is perfect mogelijk om op basis van steekhoudende argumenten een bewering te doen die vals is, net zoals het mogelijk is om een bewering te doen die waar is, maar die te staven met diverse drogredenen en zwakke argumenten.

Op basis van het inzicht dat Amanda een redeneerfout had gemaakt toen ze argumenteerde dat we gezond moeten eten omdat een voedingsdeskundige had verteld dat dit nu eenmaal populair was, concludeerde Alice dat we daarom elke dag XL cheeseburgers hoorden te eten.

persoonlijk ongeloof

Laten uitschijnen dat iets niet waar is omdat men het zelf niet goed begrijpt.

Complexere manieren zoals biologische evolutie door natuurlijke selectie vereisen een zekere mate van inzicht;alvorens iemand in staat is om een gefundeerd oordeel te vellen over het onderwerp in kwestie, deze drogreden wordt doorgaans gebruikt ter vervanging van dat inzicht.

Dirk maakte een tekening van een vis en een mens en vroeg aan Richard met overdadelijke minachting of hij nu echt dacht dat wij onnozdelig genoeg waren om te geloven dat die vis op een of andere manier veranderd was in die mens door alleen maar een aantal toevalligheden die door de tijd heen plaats hebben gevonden.

dubbelzinnigheid

Opzettelijk woorden met meerdere betekenissen of dubbelzinnige taal gebruiken om de waarheid te verhullen of verkeerd voor te stellen.

Politici maken zich vaak schuldig aan het gebruik van dubbelzinnigheden om te misleiden, zodat ze er later op kunnen wijzen dat ze technisch gesproken niet echt hebben gelogen als ze onder de loep worden genomen. Dit bestempelen we als drogreden omdat het intrinsiek misleidend is.

Het orakel van Delphi antwoordde op de vraag "Wordt het een jongen of een meisje?" zonder enige vorm van intonatie: "Jongen niet meisje," zodat niet duidelijk was waar de komma hoorde te staan.

genetisch

Iets bestempelen als goed of slecht uitsluitend op basis van de plaats, instelling of persoon waar het vandaan komt.

Deze drogreden gaat de discussie uit de weg door de aandacht te verschuiven naar de afkomst van iets of iemand. Het lijkt op een ad hominem drogreden omdat het bestaan negatieve percepties gebruikt om iemands argument in een slecht daglicht te stellen, zonder echt aan te tonen dat het argument zelf niet deugt.

Nadat hij in het 6 uar journaal was beschuldigd van corruptie en het aannemen van smeergeld, zei het parlamentslid dat we heel onzichtig moeten omgaan met wat we horen in de media, omdat we allemaal weten hoe onbetrouwbaar de media kunnen zijn.

middenweg

Beweren dat een compromis, of een middenweg tussen twee uitersten de waarheid moet zijn.

Je beweerdte dat een compromis, of een middenweg tussen twee uitersten de waarheid moet zijn. In veel gevallen ligt de waarheid inderdaad ergens in het midden, maar dit inzicht kan ons vooringenomen maken: soms is iets eenvoudigweg niet waar en dan is een compromis net zo goed niet waar. Halfweg tussen waarheid en leugen is nog altijd een leugen.

Astrid zei dat vaccinaties autisme veroorzaken bij kinderen, maar haar vriend Jan, die veel over wetenschap las, zei dat deze bewering al lang ontmaskerd was als onwaar aan de hand van overduidelijk bewijs. Hun vriendin Elis stelde als compromis voor dat vaccinaties wellicht sommige gevallen van autisme veroorzaken, maar niet alle gevallen van autisme.

Gij zult geen drogredenenaties gebruiken

Een drogreden is een denkfout. Sterke argumenten bevatten geen drogredenen, terwijl zwakke argumenten vaak drogredenen gebruiken om sterker te lijken dan ze werkelijk zijn. Ze zijn in de wereld van gedachten als truuksjes of illusies en vaak worden ze heel glad gebruikt door politici, de media en anderen om mensen voor de gek te houden. Trap er niet in! Deze poster is gemaakt om je te helpen een aantal van de meest voorkomende drogredenen te herkennen. Betrap je iemand op het gebruik van een drogreden? Help ze dan op de goede weg door hen de link te sturen naar de relevante denkfout, bijvoorbeeld: yourlogicalfallacyis.com/nl/stroman

 Deze poster is gepubliceerd door Jesse Richardson onder een Naamsvermelding en Niet Commercieel Creative Commons 3.0 Unported-licentie 2017. Het is toegelaten om deze poster af te drukken, te kopiëren en te verdelen, onder de strikte voorwaarde dat het ontwerp in zijn geheel wordt gereproduceerd, zodat anderen het op dezelfde manier kunnen gebruiken.

Vertaling: Jan Van Haver www.janvanhaver.com

Deze poster kan gratis worden gedownload op de website: yourlogicalfallacyis.com/nl